

Prosjektet
Moderne importord i språka
i Norden

Helge Sandøy

Dansk Sprognævn, København

7. november 2018

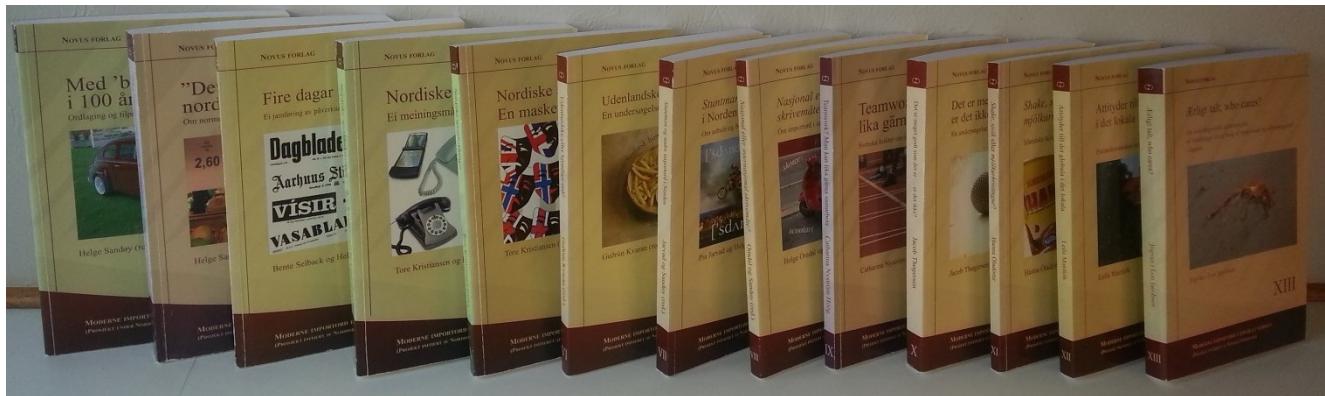

Fakta om prosjektet

- Initiativ: Nordisk språkråd 1999
- Søknadar 2000
- Planlegging frå hausten 2000, oppstart hausten 2001
- Godt over 30 forskarar frå dei sju språksamfunna
- Finansiering: NOS-HS, NorFa, Nordplus Språk, nasjonale forskingsråd, nasjonale språknemnder
- Bokserie: *Moderne importord i språka i Norden (MIN) I-XIII* frå 2003 til 2012
- + «uendeleg mange» artiklar

Moderne importord i språka i Norden 1-X999

Novus forlag, 2003-2012

1. Helge Sandøy (red.): *Med 'bil' i Norden i 100 år. Ordlaging og tilpassing av utlandske ord.* 2003.
2. Helge Sandøy og Jan-Ola Östman (red.): *"Det främmande" i nordisk språkpolitik. Om normering av utländska ord.* 2004.
3. Bente Selback og Helge Sandøy (red.): *Fire dagar i nordiske aviser. Ei jamføring av påverknaden i ordforrådet i sju språksamfunn.* 2007.
4. Tore Kristiansen og Lars S. Vikør (red.): *Nordiske språkhaldningar. Ei meiningsmåling.* 2006.
5. Tore Kristiansen (red.): *Nordiske sprogholdninger. En masketest.* 2006.
6. Guðrún Kvaran (red.): *Udenlandske eller hjemlige ord? En undersøgelse af sprogene i Norden.* 2007.
7. Pia Jarvad og Helge Sandøy (red.): *Stuntman og andre importord i Norden. Om udtale og bøjning.* 2007.
8. Helge Omdal og Helge Sandøy (red.): *Nasjonal eller internasjonal skrivemåte? Om importord i seks nordiske språksamfunn.* 2008.
9. Catharina Nyström Höög: *Teamwork? Man kan lika gärna samarbeta! Svenska åsikter om importord.* 2005.
10. Jacob Thøgersen: *Det er meget godt som det er ... er det ikke? En undersøgelse af danskernes holdninger til engelsk.* 2007.
11. Hanna Óladóttir: *Shake, sjekk eller mjólkurhristingur? Islandske holdninger til engelsk sprogpåvirkning.* 2009.
12. Leila Mattfolk: *Attityder till det globala i det lokala. Finlandssvenskar om importord.* 2011.
13. Jógvan í Lon Jacobsen: *Ærligt talt, who cares? En sociolinguistisk undersøgelse af holdninger til og brug af importord og afløsningsord i færøsk.* 2012.

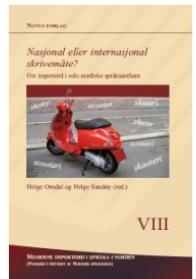
Og nå også:

- <https://tidsskrift.dk/min/issue/archive>

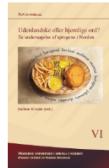
Moderne importord i språka i Norden

Nyeste Arkiver Meddelelser Om ▾

Startside / Arkiver

Nasjonal eller internasjonal skrivemåte? Om importord i seks nordiske språksamfunn
Nr. 8

Udenlandske eller hjemlige ord. En undersøgelse af sprogene i Norden
Nr. 6

Fire dagar i nordiske aviser. Ei jamføring av påverknaden i ordforrådet i sju språksamfunn
Nr. 3

'Det främmande' i nordisk språkpolitik. Om normering av utländska ord
Nr. 2

Med 'bil' i Norden i 100 år. Ordlagning og tilpassing av utalandske ord
Nr. 1

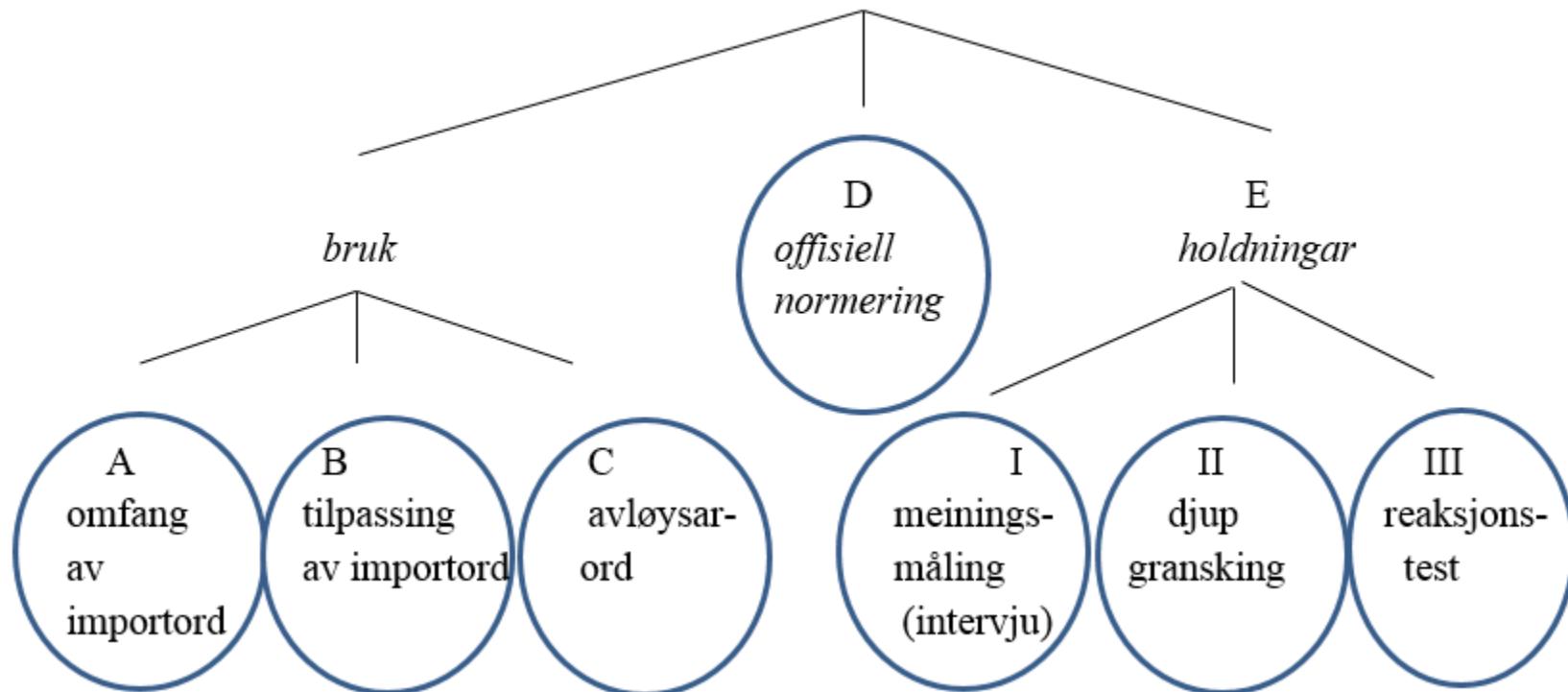
Stuntman og andre importord i Norden. Om udtale og bøjning
Nr. 7

Målsetting

- a) å lage ei jamførande oversikt over korleis moderne importord blir behandla i språka i Norden (dvs. i bruk og normer),
- b) å skaffe generell innsikt i vilkår for språkholdninga og spesiell innsikt i holdningane til importord i Norden, og
- c) gi grunnlag for at Nordisk språkråd og dei nordiske språknemndene skal kunne drøfte og ta avgjerder om mål og middel i språkrøktarbeidet

Prosjektforma

Moderne importord i Norden

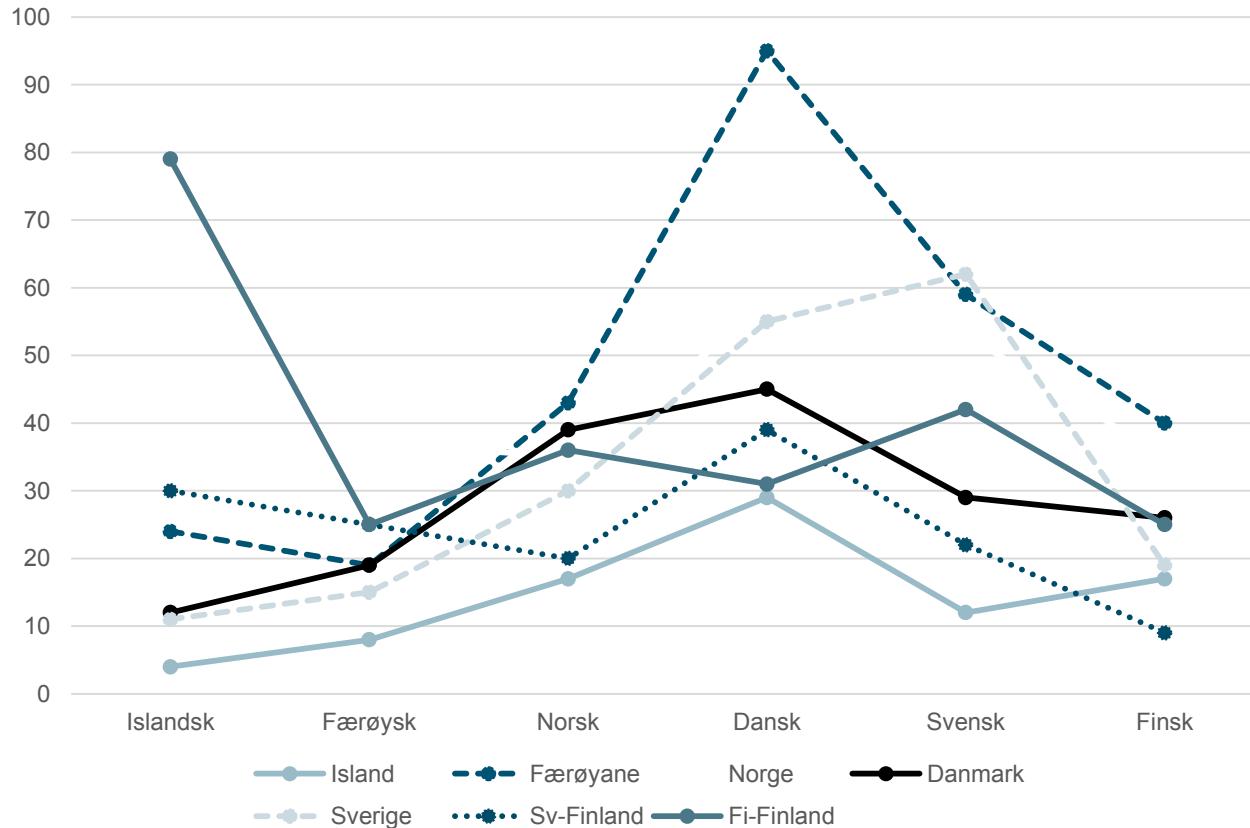

Nye innsikter?

- I alle fall mange nye spørsmål
- Forestillingar om bruk ↔ faktisk bruk av importord

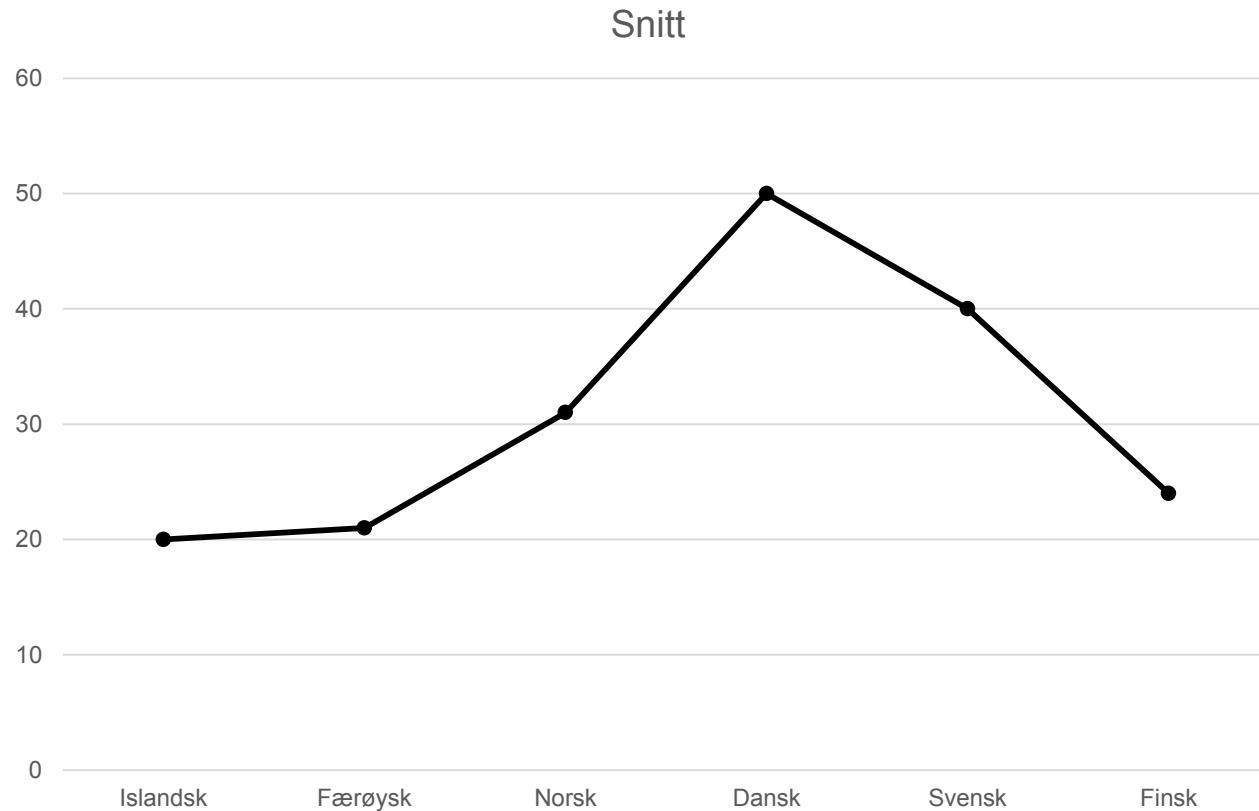
Viktig definisjon: *moderne importord* = *ord importert etter 1945*

Felles forestillingar i Norden om bruk av importord i dei ymse språka

Gjennomsnitt av forestillingane i heile Norden

•

Nye innsikter?

- Forestilt bruk – faktisk bruk.

To forskjellige studieobjekt (jf. *språksosiologi* og *sosiolingvistikk*)

Rangering	
<i>Forestillingar</i>	<i>Faktisk bruk i 2000</i>
1. Dansk	1. Norsk
2. Svensk	2. Dansk
3. Norsk	3. Svensk

Nye innsikter?

- Forestilt bruk – faktisk bruk.

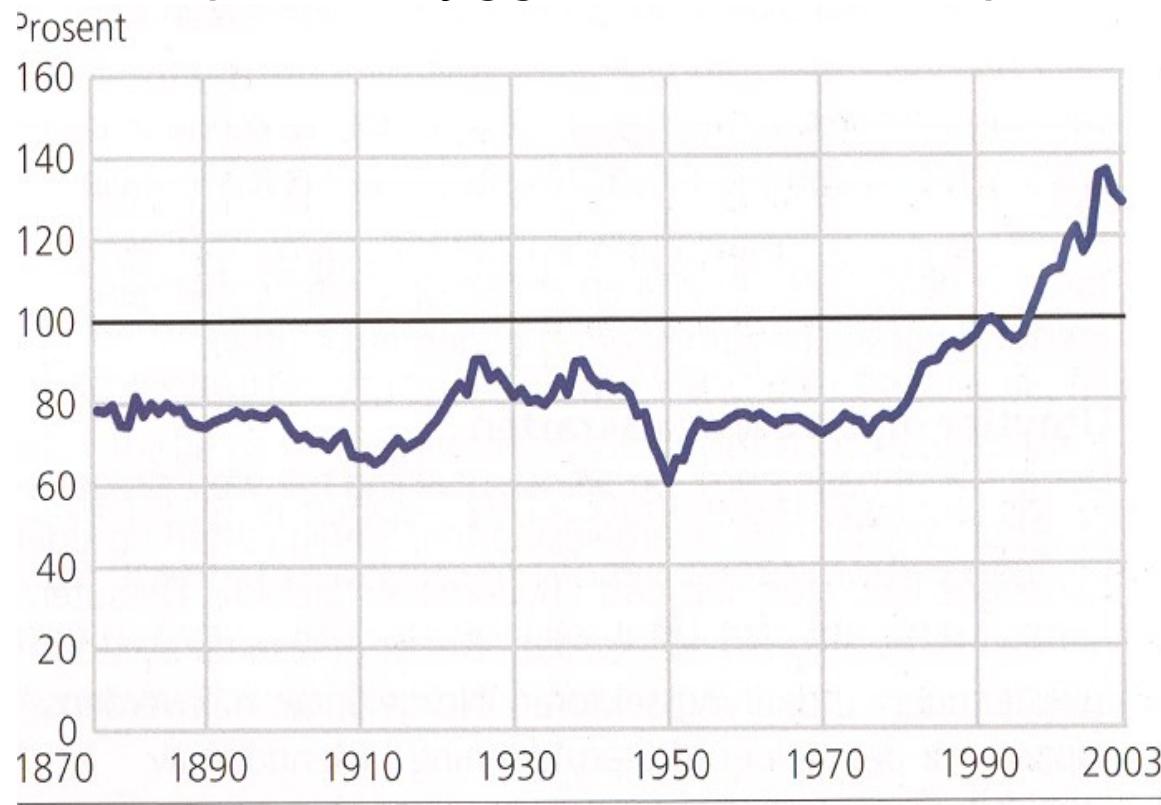
Rangering		
Forestillingar	Faktisk bruk i 2000	Faktisk bruk i 1975
1. Dansk	1. Norsk	1. Svensk
2. Svensk	2. Dansk	2. Dansk
3. Norsk	3. Svensk	3. Norsk

Forklaringar:

- a. To forskjellige og uavhengige studieobjekt (jf. *språksosiologi* og *sosiolingvistikk*)?
- b. Er forestillingane forseinka i forhold til den faktiske bruken?

Kva har skapt den radikalt endra situasjonen for norsk?

- Norsk BNP per innbyggar/svensk BNP per innbyggar:

(Cappelen & Larsen 2006: 9.)

Korleis går vegen frå oljeøkonomi til importord?

- Fått færre importerte oljeord
- Men auka bruk av importord i emnekategorien «fritidsstoffs» i avisene:

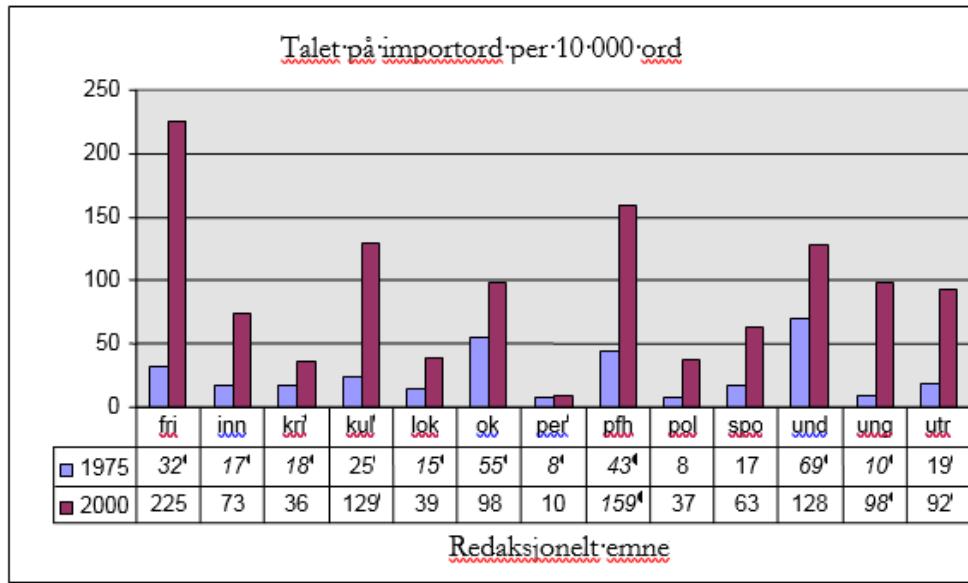
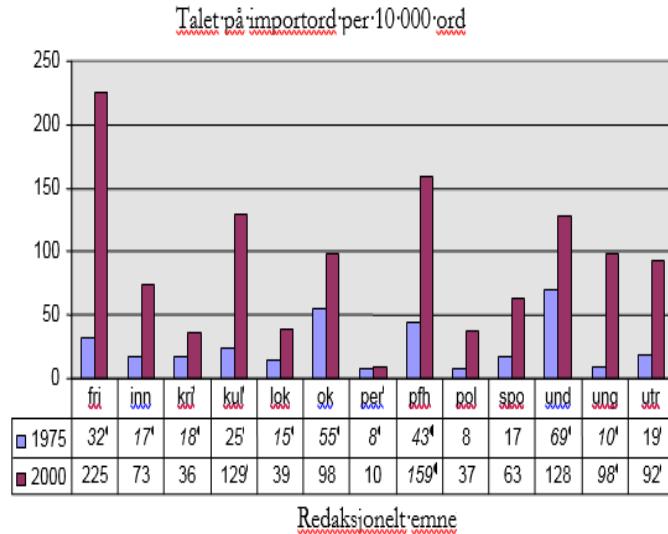

Diagram 4: Moderne importord i norsk fordelt på år og redaksjonelt emne

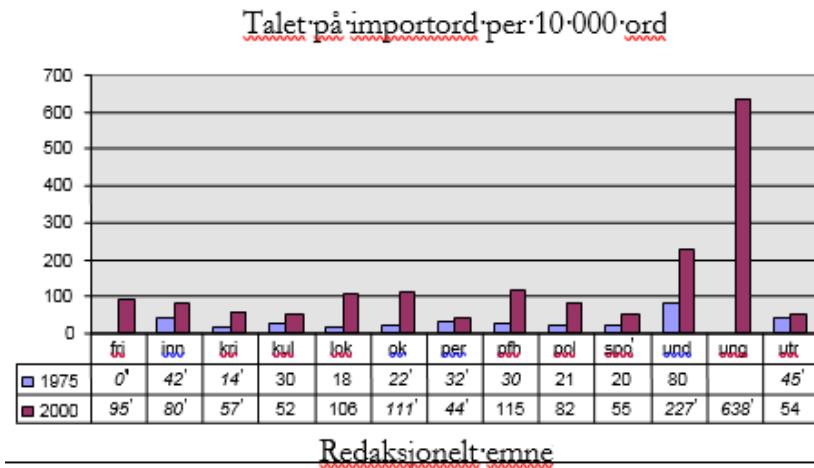
Forkortinger: fri = fritid, inn = innariks, kri = kriminalitet, kul = kultur, lok = lokal, ok = økonomi, per = personalia, pfb = populærvitskap, forbrukar og helse, pol = politikk, spo = sport, und = underhaldning, ung = ungdom, utr = utariks. Tal i kursiv: tekstgrunnlaget < 10 000 ord.

Skandinavisk jämföring

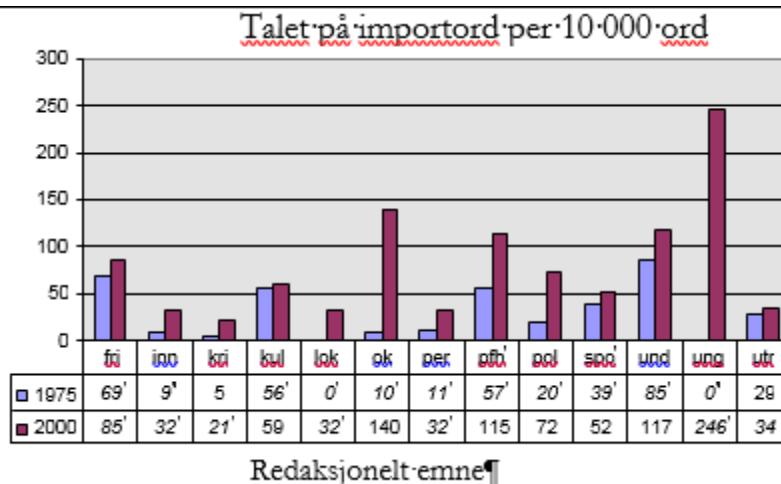
Norsk:

Dansk:

Svensk:

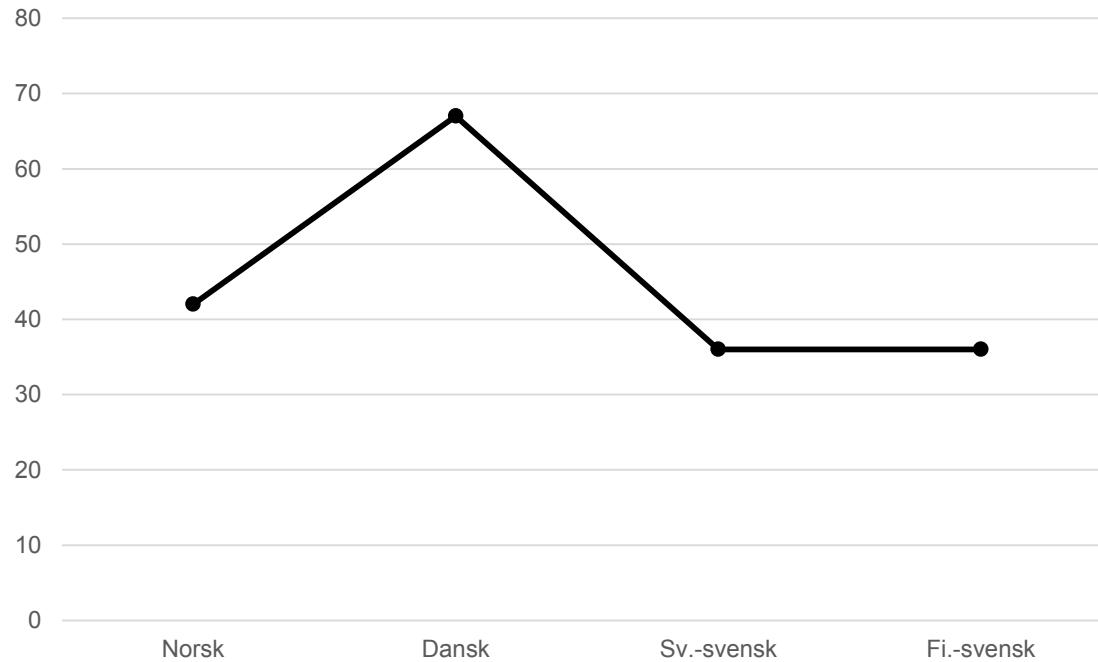
Kvar er vi?

- Er ordimporten ustyrleg?
- Er ordimporten mest avhengig av nye erfaringar vi får?
(og kanskje av BNP?)
- Avløysarord eller tilpassa skrivemåte?

(Jf. Guðrún Kvaran 2007 og Omdal & Sandøy 2008.)

Engelsk skrivemåte

(= ikke-tilpassa nasjonalpråket)

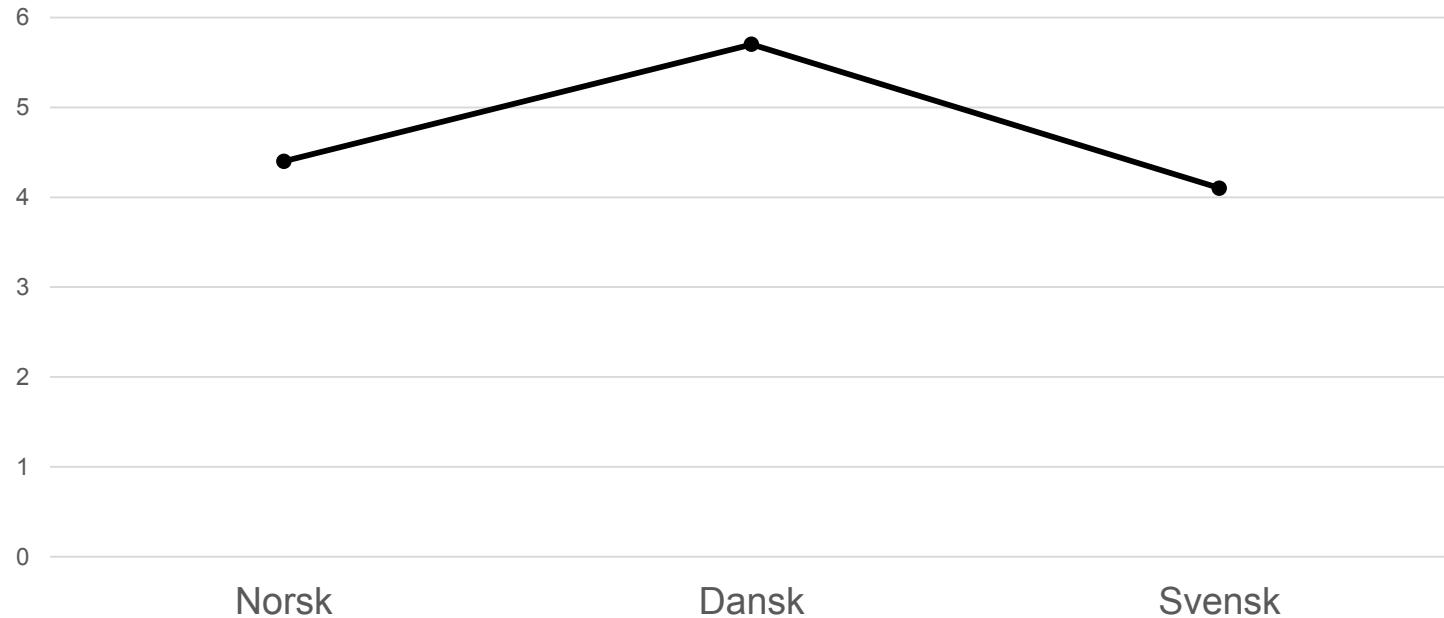

(Omdal 2008: 179)

Holdningane er til vanleg positive til tilpassa skrivemåtar som alt er innafor rettskrivinga

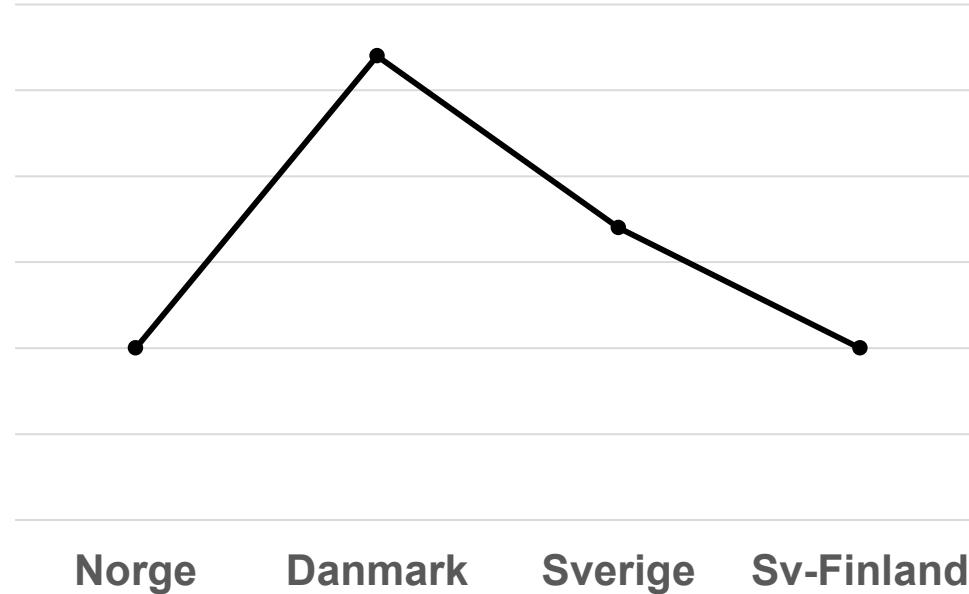
Samla for ulike former for «anglisisme»

(leksikalsk, morfologisk, ortografisk)

Holdningar til importord i Skandinavia

- Positiv til engelske importord:

(Jf. Kristiansen & Vikør 2006.)

Kva kan forklare kva?

- Forestilt bruk – faktisk bruk

Rangering				
Forestillingar	Faktisk bruk i 2000	Faktisk bruk i 1975	Eng. ortografi	Positiv holdn. til eng. 2000
1. Dansk	1. Norsk	1. Svensk	1. Dansk	1. Danmark
2. Svensk	2. Dansk	2. Dansk	2. Norsk	2. Sverige
3. Norsk	3. Svensk	3. Norsk	3. Svensk	3. Norge

Forklaring?

Konklusjon

- Importordgranskingar: 1) gir oss allmenn innsikt i forholdet språk - kultur/samfunn, 2) kan vere nyttige i praktisk språkpolitikk
- Nødvendig med historisk dimensjon pga. 1) at vi er produkt av kulturhistoria, og 2) at årsak > virkning tar tid
- Altså trengst oppfølgingsgranskingar, og MIN kan brukast som grunnlag for jamføringar

Referansar

- Cappelen, Ådne & Erling Røed Larsen 2005: Økonomisk utvikling og verdiskaping. Ragnhild Rein Bore (red.): *Hundre års ensomhet? Norge og Sverige 1905–2005*. Oslo: Statistisk sentralbyrå, 6–14.
- Guðrún Kvaran (red.). 2007. *Udenlandske eller hjemlige ord? En undersøgelse af sprogene i Norden*. (MIN 6.)
- Hanna Óladóttir. 2009. Shake, sjeik eller mjólkurhristingur? *Islandske holdninger til engelsk sprogpåvirkning*. (MIN 11.)
- Höög, Catharina Nyström. 2005. *Teamwork? Varför inte helre samarbete. Svenska attityder till importord*. (MIN 9.)
- Kristiansen, Tore & Lars S. Vikør (red.) 2006: *Nordiske språkhaldningar. Ei meiningsmåling* (MIN 4).
- Kristiansen, Tore (red.) 2006: *Nordiske sprogholdningar. En masketest* (MIN 5).
- Mattfolk, Leila. 2011. *Attityder till det globala i det lokala. Finlandssvenskar om importord*. (MIN 12.)
- Omdal, Helge & Helge Sandøy (red.). 2008. *Nasjonal eller internasjonal skrivemåte? Om importord i seks nordiske språksamfunn*. (MIN 8.)
- Thøgersen, Jacob. 2007. *Det er meget godt som det er ... er det ikke? En undersøgelse af danskernes holdninger til engelsk*. (MIN 10.)

